

Բ Ի Ի Ր Ա Կ Ն

ՀԱՆԴԵՍ

ԳԻՏԱԿԱՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

Է. ՏԱՐԻ

ԹԻԻ 162

ՅՈՒՆԻՍ 17/29

1889

1. Բիւրակն առ այժմ ամիսը երկու անգամ կը հրատարակուի : — 2. Տարեկան գինն է ամեն տեղւոյ համար 4 ֆառորդ Օսմ. ոսկի, քղբասարութեան ծախքը մեր վրայ ըլլալով : — 3. Ձեռքէ կը ծախուի հասը 50 փառայ : — 4. Բաժանորդ գրուիլ ուզողներ յիմելու են կամ իրենց հասցեն ղրկելու են առ խմբագիրն ի Կրասուն Փարիզու Յակոբեան խան քիւ 13,14: — 5. Բիւրակնի վերաբերեալ ամենայն գրութիւնք եւ բաժանորդական վճարումնք պէտք է ուղղել առ խմբագիրն : — 6. Անվճար նամակ կամ ո եւ է գրութիւն չընդունուի : — 7. Տասն օրինակի համար բաժանորդ գնողին մէկ օրինակ ձեռք կը տրուի :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Առաջնորդութիւն յուսոյ : — Ծրագիր կենաց : — Անմահութիւն տոգոյ : — Շնչեղանքներ եւ երակներ : — Թիթենիկն թեւաքել : — Ծաղկիմը ողբն : — Յողեր : — Բոպերդեան վարժարան : — Արեւելեան Որբանոց : — Այլ եւ այլք : — Քաղաքական : — Նոր հրատարակութիւնք :

ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՅՈՒՍՈՅ

Աշխարհի գործառնութեանց մէջ ոմանք իւրեանց երկիւղներու՝ և այլք իւրեանց յոյսերու խորհուրդ կը հարցնեն : Ոմանք երկիւղալից և այլք յուսալից են : Պատմութիւնը կ'ընծայէ մեզ բազում օրինակներ ուր ցոյց կուտան թէ ուր որ յաւէտ յոյսն է տիրապետողն քան թէ երկիւղն, անգամ զորաբար երեւցած են փայլուն յաջողութիւնք : Մեր շուրջն ալ ամեն օր սորա օրինակներն կը տեսնեմք : Շատ անգամ տեսած եմք երկու ուսանողներ գրեթէ հաւասար կարողութեամբ օժտեալ, միայն թէ մին իր մէն մի քայլին մէջ երկիւղներով պաշարեալ, միշտ իւր յաջողութեան վը-

րայ երկբայութեամբ լի, միւսն յուսով փայլուն, անվեհեր և վստահութեամբ լի իւր աշխատութեան մէջ, մին կը յաջողի և միւսն կ'սպասէ : Յոյսը և վստահութիւնը կը մղեն զմին գործածել ինչ կարողութիւնն որ ունի յինքեան : Մինչդեռ երկիւղը կը դարձնէ զմիւսն և յանգործութիւն կը դատապարտէ պատուական կարողութիւններ : Վաճառականութեան, գեղարուեստից և ամեն ուրիշ գործոց մէջ եւս յոյսը մի և նոյն դերը կը կատարէ : Դժուարութիւնք և խոչընդոտք ոչ թէ կը կասեցնեն յուսալից աշխատաւորն՝ այլ եւս առաւել կը դիմեմք զնա բոլոր ճգամք աշխատիլ և գործածել իւր կարողութեան ամբողջութիւնը հասնելու համար իւր նպատակին : Եւ ամեն մարդ ունի յինքեան կարողութիւններ որ այս ճիւղերով միայն յերեւան կ'ուզան : Յիւրախ ամեն մարդ Ռաֆայէլ կամ Շէյքըսպիր չէ, բայց ճշմարիտ է որ մէն մի միտք կրնայ ունենալ իր մէջ սեր-

մեր որք յուսալից աշխատութեամբ տակաւ աճին և զարգանան և կարելոր ազդեցութիւն մը 'ի գործ դնեն բովանդակ աշխարհի վրայ: Ոչ ապաքէն աննշան մարդ մ'էր այն՝ որ, տըպադրութեան գիւտովն յեղափոխեց մարդկային ընկերութեան բոլոր մըտաւորական վիճակը: Եւ յոյսը չէր որ մէկ քնա մինչեւ ցվերջ յարատեւութեամբ աշխատելու: Ապահովաբար կրնայ ըսուիլ թէ ոչ մէկ մեծ ձեռնարկութիւն երբեք սկսուած և կատարուած է առանց յուսոյ: Սուէզի ջրանցքը չբացուեցաւ, Ուկրաինեան պարանը չզետեղուեցաւ և որեւէ մեծ ձեռնարկ երբեք յաջողութեամբ 'ի գլուխ չհանուեցաւ դիւրաւ յուսահատող մարդիկներէ: Այս ամեն ձեռնարկութիւնք, և նոյնչափ մեծ ամեն այլ ձեռնարկութիւնք յուսոյ մէջ արմատացած էին: Երբեք բան մը շահուած չէ երկիւղներու խորհուրդ հարցուելով: Քաջութիւնն է յաջողութեան բանալին, կենաց այն ամեն փոփոխութեանց մէջ որք կը ներգործեն մեր սէրերու, մեր բաղձանաց և մեր առողջութեան, կան վհատութեան ժամանակներ: Սուքա անխուսափելի են ամեն մարդկան համար, մինչեւ իսկ ամենազօրաւոր որոշման տէր մարդոց համար: Ոչ ոք կարէ զերծ լինել ասոնցմէ: Յաջող կեանք մը ունենալու մէկ գաղտնիքն ալ այս է որ սովորիմք ճանաչել այս վհատման ժամերն երբ կուգան նոքա, և չհետեւիլ անոնց դրդմանց:

Ոչ ոք պէտք է որ որոշէ կարեւոր խնդիր մը երբ վհատեալ կամ յուսահատ է. պէտք է անբնական կամ հիւանդոտ վիճակ մը համարել զայն. — վիճակ մը որ անկարելի կընէ իմաս-

տուն դատողութիւնն և ուղիղ գործողութիւն: Եթէ սովորիմք մեր յուսահատութեան և վհատութեան ժամերն հիւանդութեան նշաններ համարիլ, և զգուշանամք այդ ժամոց մէջ բան մը որոշելէ և գործելէ, համարել զանոնք իբրեւ այնպիսի իրեր որք չեն վերաբերիր մեր լաւագոյն և ճամարտագոյն անձանց, զերծ պիտի լինիմք յայնժամ այն ամեն սխալներէն, յորս պիտի առաջնորդեն զմեզ նոքա, և կարող պիտի լինիմք յաղթել անոնց: Երբ վհատութիւնը որովհետեւ ֆիզիքական չէ, մեծաւ մասամբ ունակութենէ յառաջ կուգայ. կրնամք թօթափել զայն կամքի զօրութեամբ: Երբ սոսկ ֆիզիքական է, պէտք է իբր ակտ մը նկատելմք զայն, և սպասեմք մինչեւ մեր առողջութիւն վերադառնայ: Բայց շատ վհատութիւններ ալ զգացումներէն յառաջ կուգան, և այսպիսիներն կրնան յաղթուիլ անոնց դէմ կռուելով, և զայնս անբնական բաներ համարելով: Վհատեալ մարդիկ պարտեալ են, Բազում անձինք եղած են որ վհատութեան վայրկենի մը մէջ կորուսած են այնպիսի առաւելութիւններ որք՝ մընայուն յաջողութեան պատճառ կրնային լինել իրենց: Բազում ձեռնարկութիւնք անյաջող ելած են, որովհետեւ վճռական վայրկենին մէջ, երբ քաջութիւնն էր էական բանն, երկիւղին խորհուրդ հարցուեցաւ, և այս կերպիւ յաջողութեան առիթը ձեռքէ հանուեցաւ: Կենաց ներշնչումներն յոյս զուականներն են. վհատութիւնը երբեք ծնունդ չտուաւ տակաւին ներշնչող խորհրդոյ մը կամ նպատակի մը: Միայն այն ատենն է որ իրօք

կ'ապրիլմբ երբ կը յաւատնք, և երբ յոյսը զմեզ յառաջ կը վարէ աստուածային մղմամբ: Յուսահատութեան ձայնին ունկն տալը զօրութիւնը և առիթը ի բաց վտարել է. մերժել է մեծագործութեան պսակը: Յոսոյ ձայնին անսալով ամեն դժուարութեանց մէջէ կանցնիմք և ձեռք կը բերեմք այն յաջողութիւնը որոյ համար ծնած են ամեն մարդիկ եթէ իւրեանց նկարագրին հետ միացնեն հաւատքը, և եթէ հաւատքը և յոյսը ձեռք ձեռքի տան իւրեանց կենաց մէջ:

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր Կ Ե Ն Ա Յ

Շարունակութիւն Տես թիւ 159

Կենաց ծրագրի երրորդ քանն ե պարիշ առաքինութեանք: Հայ Առաքինութիւն տիրապէս կը նշանակէ դիմադրել դժուարութեանց, մոլութեան կամ վատութեան: Ապաքէն ոյբ կուգեն վայելել կեանա՝ պարտին դիմադրել ախտից: Պարտին ապրիլ ըստ սկզբանց, որք են պայմանք յաջող կենաց: Պարտին սեպհականել ձիբքեր՝ որովք մարդ կրնայ լինել յարմար հարուստ գործառնութեանց: Այս ձրից կամ պայմանաց ոմանք են, զոր օրինակ, սուտ ոչ երբէք, այլ և ճշմարտութիւն ոչ միշտ: Այն է երբէք չ'ստեղ, այլ և ըլլալ զաղտնապահ, չըսել ինչ որ պէտք չէ խօսիլ: Ուրիշ կարեւոր սկզբունք են չխարդախել՝ մանաւանդ կարեւոր գործոց մէջ: Եւ չկեղծաւորիլ ընկերական վարմունքով: Չանիրաւել ումեք, մինչ իսկ թշնամւոյն: Սիրելի ըլլալ ամենուն, նոյն իսկ ատելաց: Ընել ամենալաւն գործոյն: Միշտ խօսիլ օգտակարն: Ըլլալ հաւատարիմ յամենայնի: Լինիլ ժուժկալ ի կիրս, համբերող տգիտաց, տանիլ անիրաւութեանց

ըլլալ անյիշատար: Սովորիլ աշխատութեան, գործունեայ կեանք անձունել: Խնայել ժամանակն և զարծած: Յաւելուլ հարստութիւն՝ տաղանդ և հմտութիւն: (Տես և Բիւրակն Գ. հատոր, 273 երես): Այսպիսի կարեւոր սկզբանց շատերն ոչ կրնանք յիշել, և ոչ մանաւանդ կրնանք բացատրել յայսմ յանձուկ յօդուածի: Յիշեալքն են օրինակք ի բացատրութիւն սկզբանց Առաքինութեան: Քրիստոնէական վեհ առաքինութեանց զօմանս կը բովանդակէ Առաքեալն ի Թղթին առ Հռովմ. Գլ. ԺԲ: Կենցաղավարութեան սկզբանց զօմանս կը բացատրէ մերս Աստուածաբան ի բարոյականա՝ Միք. Եպիս. Սալլանդեանց: (Տես ի Քրիս. Կրօն. Թ. 288): Այս յաջողութեան սկզբանց մի քանին ճոխ օրինակեալ կը գտնեն երիտասարդք յիբնօգնութեան՝ ի մատենի իրենց մտադրութեան արժանի:

Առաքինութեան սկզբանց ամենեքին են կարեւոր պայմանք յաջողութեան, որպէս կը հաստատեն ականաւոր անձանց կեանք: Չոր օրինակ Լօրտ Պրքօնֆիլտ և Ճօրն Իլիըդ՝ իրենց կենօք կամիրօինն յաջողութեան պայմաններն յայսմ: Որ մարդ ունենայ կենդանի զգացումն պատուոյ, ճարտարութիւն և անխռով բնութիւն յարատեւութեան, նաեւ ձիրք բարեկամութիւն ներշնչելոյ և զայն հաստատուն պահելու* (Բիւրակն Ա. 54): Ապաքէն այսպիսի կենօք մարդիկ ընդհանրապէս կըլլան բարեբաստիկ, կունենան դիւրութիւն ապրելոյ ըստ կրօնի, որ կը հասցունէ ի վերջին վախճան կենաց — յերջանկութիւն երանաւէտ: Այն բարեբաստութենէ, սակայն, կը զրկուին շատերն. զի կապրին առանց սկզբանց առաքինութեան: Ուստի կունենան ոչ նկարագիր և ոչ հաստատուն տիպար: Ոչ որ կրնայ զիրենք ճանաչել ընդ երկար, հետեւապէս չեն ըլլար կարեւոր գործոց յարմար:

Այսպիսի անօրէն գործողք ոմանք յիմարաբար բաղդէ կակնկալեն մեծութիւն, ոմանք եւս թերի հմտութեամբ կրօնի՝ Նախախնամութենէ կը յուսան յաջողութիւն: Մոռնալով թէ նորա արդար վրճիւն է «Որ ոչն գործիցէ՝ կերիցէ մի»: (Տես ի Բիւրակն Ա. 123): Անբաղդ կամ անյաջողներէն այլք եւս կարծեն թէ ճարպիկութեամբ մը կրնան յարմարիլ ամէն տեսակ անձի և պարագայից: Բայց այսպիսիք առհասարակ մինչ կըլլան ամէն ինչ, չեն ըլլար մեծ մարդիկ: Կը նմանին ստամոքսի, ուր ամէն բան անխտիր և յանչափս կը խնդրին, այլ չեն տար սընունդ բաւական, քանի մը ամիսէ կամ տարիէ յետոյ կակսին տկարանալ և ախտանալ: Այսպէս ախտացեալ համարելի են ահա մեծագոյն մասն սինլըբոր (պայաղի) հասարակութեան: Սոցա զոմանս կրնանք նմանեցունել նաեւ զիւղի խանութպաններու, որք կը վաճառեն ամէն տեսակ մանր մուր, այլ հչինչ երբէք պատուական և թանկագին: Ուստի արժանապէս և իրենց տօմար ու քսակ չնչենեօք միայն կը լեցունին, ոչ երբէք ոսկւով՝ գէթ արծաթով:

Մեծ զուարար արծաթոյ և ոսկւոյ՝ անկ են մեծ վաճառականաց: Սոքա իրենց հարստութիւնն մեծապէս պարտին իրենց շոտ օրինի աշխատութեանց: Առ հասարակ իրենց արդեամբ մեծ եղողներն են անտնք, որք ընդ երկար ընթացք են ուղղութեամբ պայմանի յաջողութեան: Սոցա սկզբունքներն, յորոց զոմանս ի վեր անդր յիշեցինք, են ի տեսականին ընդունելի ամէն խորհող մտաց, այլ ի գործնականին քանի՜ նուազ են նոցին հետեւողք: Քանզի զժուարին է ընդ երկար առաքինօրէն ընթանալ: Բայց չիք հնար, չիք ուրիշ կերպ, անողորբելի են օրէնք կենցաղոյս: Մինչ իսկ երկնից թագաւորութիւն, որ պարզեւ է շնորհեալ յօժարամտաց, տակաւին առաքինութեամբ

կը ստացուի: Զի «բոունք յափըշտակեն զնա»: Հապա հւր կ'մնայ յերկրի մեծութիւն, որ արդարութեան հատուցումն է առ առաքինիս, — որք են հաւատարիմ սկզբանց ուղղութեան:

Եւ ոչք, ուրեմն, կանձկան մեծամեծ յաջողութեանց, պէտս ունին սովորիչ առաքինական կենաց: Այնքան երկար գործեն ըստ օրինաց, մինչեւ ընտելանան ողով առաքինութեան, մինչեւ ուղղութեան սովորութիւն փոխի հաստատուն բնութեան. որպէսզի այդու բնութեամբ կարենան դիւրաւ ապրիլ ի զժուարութիւնս, և նոն սկզբան տէրճանաչին մեծամեծներէ, ընդ որս մեծ գործեր ընելու պիտի կանչուին: Հետեւապէս կարեւոր է այս հրահանգաց սկսիլ կանուխ հասակէ: «Կրթէ մանուկը, կըսէ Սողովմոն, իր ճամբան սկսած ատենը, ուսկից ծերութեան ատենն ալ պիտի չը խտտորի»: Որպէս ի մանկութեան դիւրին է ուսանիլ օտար լեզու, այսպէս դիւրին կըլլայ մատաղ սրտի ընտանեալ իրեն օտար առաքինական սկզբանց: Ի պատանեկութենէ սկսեալ, գէթ յերիտասարդութենէ անտի պէտք է, ուրեմն, ստանձնել զսկզբունս ուղղութեան: Դեռ մոլութեամբ չախտացեալ, ապրիլ ողջմտութեամբ: Դեռ վատութենէ չվարակած՝ զօրանալ առաքինական կենօք: Որոյ մեծ նպաստ կընծայէ ճշմարիտ կրօնն-քրիստոնէութիւն Ս. Գրոց, կամ Աստուածապաշտութիւն: Վասն որոյ կարի զգոնութեամբ և ի ճահ կը խրատէ Սողովմոն՝ «Յիշեա զԱրարիչն քո՝ յաւուրս մանկութեան քո»: (Ժող. ԺԲ. 1):

(Շնորհաւանկելի)

Ա. Մ. Ի.

Մարդուս փափաքներն սերմեր են իւր ապագայ կենաց. իւրաքանչիւր ոք կարէ գիտնալ իւր ապագայն դիտելով իւր փափաքներու բնութիւնն:

ԱՆՄԱՀՈՒԹԻՒՆ ՀՈԳԻՈՅ

Անձրեւայոյզ աշնան ցրտաշունչ հովերէն և փութերէն բարձրաբերձ կաղնին յերկիր կը տապալի, անդ օդոյ և ջրոյ ներգործութեամբ կ'սկսի փոխիլ. քիմիական անդիմադրելի փոփոխութիւնք կը փութացնեն անկեալ հսկային աւերումը: Քայքայեալ կաղնոյն բոլոր հիւլէներն հողմոց չորս թեւերովն կը տարածին անարգել աստ և անդ:

Յրտաշունչ ձմրան փաբեր հիւսիսահողմն՝ լերկ անապատի դարձուցած է զհամայն դաշտօրայս կանաչագեղ: Չիք այլ եւս դալարութիւն, սպիտակ քօղ մը սրողած է ամեն վայր: Կարծես աշխարհ ամայի դարձած և զուրկ է կենդանութենէ: Ամենայն ինչ մեռեալ կը թուի:

Երկար չը տեսեր սոյն անհաճոյ և տխուր տեսարան, բիշ յետոյ զուարճատեսիլ գարունն կը յաջորդէ, երբ բուսական թաղանթութիւնն նորէն բողբօջիլ կ'սկսի: Նորածիլ Բրաբիոնն, զունագեղ շուշանն, անուշաբոյր վարդն և փափկիկ մանուշակն՝ կ'սկսին փթթիլ իւրեանց փափուկ ծղօտից վերայ, զարդարուն երփն երփն երանգօք՝ որք հեզիկ զեփիւռին փշմամբն կը շարժին շարունակ: Բայց և այնպէս հազիւ կը վայելին իւրեանց կենաց առաւօտն, և մեք հազիւ մեր հիացման և սքանչացման զգացմամբք կը դիտեմք զայնս՝ ահա կը հասնի նոցա կենաց վերջնալոյսն, ծաղկունք կ'սկսին թօշնիլ և դալկանալ իւրեանց առաւօտեան հիացուցիչ տեսեան հակապատկերն ներկայելով: Վաղանցիկ ժամերու տեսողութեան մէջ՝ փափկիկ ծաղկունք եւս իւրեանց կենաց հրաժեշտն կուտան: Ի՞նչ եղան արդեօք. ոչնչացան:

Գիտութիւն ահա մեզ կ'ուսուցանէ թէ անկեալ կաղնին հիւլէներու բաժնուած, կը թռանի օդային վերին գաւառներէն և կը ճանապարհորդէ աշխարհի այլ և այլ վայրերն՝ պահելով զիւր գոյութիւն տար-

բեր ձեւի տակ: Յրտաշունչ ձմրան ազդեցութեան ներքեւ բուսեղէնք թէ և կը դադրին իւրեանց զարգացումէն և օդոյ ազդեցութեան ներքեւ կ'սկսին նեխիլ, բայց չեն ոչնչանար. զի իւրեանց ֆիզիզական տարազն է որ միայն կը փոխուի՝ սկզբնական տարերաց վերածուելով: Սոյն ընտանի օրինաց կենծարկին նաեւ նորափթիթ ծաղկունք զարնանագեղ և համայն բնութիւն: Ամենայն ինչ իրեն յատուկ շրջանն ունի: Ամեն վայրկեան, ամէն գոյացեալ իր կը հիւծի և կը մաշի՝ իսկ չ'ոչնչանար. ուստի և ի բնութեան ընտանի օրինաց մին է. — « Ի տիեզերս չիք ոչնչութիւն »:

Մարդս ալ իւր ծննդեան վայրկեանէն սկսեալ՝ կը մտնէ ժամանակին արագասահ իսկ անվերջանալի կառքին մէջ և անարգել կ'անցնի տղայութեան, պատանեկութեան, չափահասութեան վիճակներէն և կը հասնի իւր անցաւոր կենաց վախճանին — ծերութեան — շարունակ աճելով և զարգանալով ֆիզիզապէս և բարոյապէս: Մահուան ցուրտ մահազն յայնժամ կը խլէ և վերջ կուտայ ծերունոյն կենաց: Այեդարդ ծերունին իւր մահկանացուն կը կնքէ՝ անմխիթար թողլով զիւր ազգականս և բարեկամս: Այլ եւս իւր պայծառ դիմաց վերայ չ'երեւիր ժպիտ կամ ո և է զգացման արտայայտում: Այլ եւս իւր օրհնութեանց և գովաբանութեանց մրմունջներն անլսելի են: Սառած է իւր մարմին: Չիք ո և է նըշմարանք շնչառութեան: Ի մի բուն մարեցաւ պատրոյզն այլ եւս չը բոցոփայլելու պայմանաւ: Ի՞նչ եղաւ այն գործին որ կը կառավարէր հիասքանչ մեքենայն: Ոչնչացան: Բայց ի բնութեան չիք ոչնչութիւն: Ահա յայտն պարագայի մեր առջեւ կը բարձրանայ մի պատնէշ որ կը միտի մեզ կասեցնել մեր ընծացքէն՝ իսկ անկարող կը մնայ:

Մահն է այդ պատնէշն: Բայց ինչ է

մահ: Սորա բնութեան վերայ զաղափար մը կազմելու համար դիմելու ենք բնութեան օրինաց:

Ի բնութեան, ամենայն ինչ իւր տկար վիճակէն սկսեալ շարունակ այլ և այլ վիճակներէ անցնելով՝ կը զարգանայ և կը յառաջդիմէ: Զոր օրինակ շերամն՝ առաջին քնոյ շրջանէն անցնելով, սերմէն նոր ելած փոքր և խիստ տկար վիճակէն կ'անցնի կատարելագունին: Երկրորդ, երրորդ և չորրորդ քնոյ ժամանակի շրջաններէն զամ քան զգամ անցնելով՝ հետզհետէ կը մեծնայ և կը հասնի այն վիճակին՝ յորում կը կարողանայ իրեն համար՝ բուն իւր աշխատութեամբ, մետաքսեայ շիրիմ մը պատրաստել: Անդ եւս ժամանակ մը անկենդան վիճակի մէջ մնալէ վերջ՝ կը յառնու բոլորովին կերպարանափոխ, և յայնժամ իւր հիասքանչ նուրբ ծռիչներով կարող է իւր մարմինն օդոյ մէջ վեր բռնել: Սոյն ընտանի օրինաց ենթարկելի են նաեւ բոլոր թիւեռնիկներն, թռչուններն և որ 'ի կարգին:

Ըստ սոյն վերաբանութեան՝ մարգս ալ իւր ծննդեան վայրկեանէն սկսեալ կ'անցնի իրեն յատուկ եղած շրջաններէն և հետզհետէ կը զարգանայ ֆիզիզապէս և բարոյապէս, և երբ մահուան դուռնէն եւս անցնի, իւր ասպականացու մարմինը մէկդի ձգած պիտի զգենու անապականացու մարմին մը՝ որով կարող պիտի լինի ելնել յասպարէզ և իւր անմահ ընդունակութեամբք յաւիտեանս զարգանալ 'ի գիտութեան:

Բանաւոր է խորհիլ որ այն ներքսածին իղձն՝ որ կը միտի շարունակ հասնիլ երջանկութեան զազամնակէտն, մարի մէկ բուպէի մէջ առանց կատարելագործուելու:

Բանաւոր է խորհիլ որ այն իմացական կարողութիւնք իւրեանց գործունէութեան ասպարէզն դեռ նոր իջած ի չիք դառնան:

Ո՛չ, մահն անկարող է արգելք յարուցանել ընդդէմ մարդկային հոգեկան կարողութեանց: Մահն թէեւ մեզ անհաճոյ կերպարանօք կը ներկայանայ՝ սակայն ոչ այլ ինչ է, բայց եթէ յաւիտենական սուրբ տաճարին նախադուռ մը: Մահն՝ այն հրաւիրակն է, որ կ'առաջնորդէ 'ի կեանս յաւիտենականս: Ի մի բան մահն՝ այն յաղթական կամարն է, որոյ ներքեւէն ոմանք ուրախութեամբ՝ և այլք խորին տրտմութեամբ կ'անցնին իւրեանց աշխարհային կենաց յաջորդական վիճակներուն տիրանալու:

Մարգս՝ իւր բնական մարմնոյն կատարելագործութեամբն չէ որ յարմարութիւն կստանայ երկնային փառաց ժառանգութեան, այլ իւր հոգեկան կարողութեանց ի բարին, յուղիղն և ի ճշմարիտն հակմամբն և յառաջադիմութեամբն է որ իւր հողակերտ բնակարանէն բաժնուածին պէս կը սլանայ ի վեր դէպ յաշխարհն յաւիտենականութեան: Հոգին անձնաւորութիւն է և մարմնոյ ազնուագոյն մասն է: Մարդկային հոգին այնպէս ստեղծեալ է որ յարմարութիւն ունի դիմել միշտ 'ի բարին, ճշմարիտն, 'ի զեղեցիկն և նոն յանմահութիւն:

Ո՞ր մարդ չը կրեր յանձին անմահութեան բաղձանքն:

Ո՞ր մարդ կրնայ ուրանալ անմահ կենաց խորհուրդն՝ ամենաազնիւ և ամենալսեմ զաղափարաց հետ սերտիւ կապակցեալ լինելն:

Ո՞վ է որ կերկբայի թէ իւր կեանք պիտի շարունակի յետ մահու: Ժամանակ մը՝ իբր բուսական սերմ պիտի ննջէ 'ի ծոց ցուրտ գերեզմանի, և խուն ինչ յետոյ Աստուծոյ հզօր ձեռքն պիտի յարուցանէ գերազանց կատարելութեամբ զգեցուցած, զեղեցկութիւն և կեանք յառաջ բերելով փոշիէն:

Ուրեմն էր անմխիթար կը մնան ննջեցելոց ազգականք և բարեկամք: Թող

չ'ողբան այլ եւս, զի երբ յաւիտենական Տաճարին գաւթնէն ներս մտնեն, անդ պիտի տեսնեն իւրեանց բոլոր անմահ բարեկամներն և սիրելիներն՝ որք ի վաղուց անտի անկեալ և մեղսալից աշխարհի իւրեանց վերջին հրաժեշտի ողջոյն տալով անցած էին յաղթական կամարին ներքեւէն:

Արդարեւ մարդկային հոգւոյն սոյն ազնիւ հանգամանքն, այն է անմահութեան ընդունակութիւնն, յոյժ կը բարձրացնէ իւր բարոյական արժանիքն: Անմահութիւն մարդու բնական բաղձանքն է, և Աստուած ոչ միայն օժտած է ըզմարդ այսու վսեմ յատկութեամբ, այլ նաեւ այդ կեանքն երջանկացնելու ամեն միջոց հայթայթած է, և փութելով ամենուրեք երկնավայել, գեղեցիկ և անձառամ ծաղիկներ, և ծագելով Իւր իսկ արդարութեան նշույնազեղ արեգակն, որով յոյժ գերազանց հանդիսացուցած է երկնից արքայութիւնն և կը հրաւիրէ զմեզ պատրաստուիլ յայնմ:

Հ. ՄԵԼՔՈՆ Մ. ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

1889 Յունիս 2, յԱԿՆ

ՇՆՃԵՐԱԿՆԵՐ ԵՒ ԵՐԱԿՆԵՐ

Կարգ մը երակներ որ յետ մահու օդ միայն կը պարունակեն, շնչերակ կոչուեցան, և աստի հիներն կը կարծէին թէ աղոնք մարմնոյն ամեն կողմերուն օդ հաղորդող խողովակներ են: Իսկ մարդակազմութեան գիտութիւնը ցոյց տուաւ թէ, շնչերակներն մարդկային կազմութեան մէջ տարածուած մեծ ու փոքր անթիւ խողովակներ են հանգոյն բազմաճիւղ ջրանցներու որ արիւնը կընդունին սրտէն և կը տանին ու կը հաղորդեն մարմնոյն ամեն կողմը և բոլոր մասերուն: Ասոնք կը բաղկանան առաձգական հիւստածէ՝ որ սրտին իւրաքանչիւր բաբախմանն կ'ընդարձակին եւ յետոյ

դարձեալ կամփոփին և այսպիսեալ կը կատարեն կենսական պաշտօն մը, որ է մղում տալ արեան շրջանին: Շնչերակներն միայն կարմիր կամ մաքուր արիւնն է որ կը հաղորդեն մարմնոյ բոլոր մասերուն առանց բացառութեան, և անհամար ճիւղերն մէկ մէկու կապակցեալ լինելով՝ ինչպէս ծառի մը բոլոր ճիւղերն իրարու հետ և բոլորը ի միասին կոնդին հետ կապակցեալ են՝ եթէ արեան շրջանը արգելքի մը հանդիպի ճիւղերէն միոյն մէջ, կրնայ դառնալ և շարունակել զիւր ընթացք միւս ճիւղէն: Արգելքը կը պատահի մասնաւորապէս յօդուածոց վրայ հիւստեանցեամբ կամ այլ պատճառներով:

Շնչերակներն մարմնոյն մակերեսէն կարելի եղածին չափ խորունկը զետեղուած են վտանգէ սպառնով ըլլալու համար և որպէս զի մկանանց ճնշման ազդեցութեանն ալ կարենան դէմ դնել, պաշտպանուած են պատեաններով կամ բազմամեղ օղակներու մէջ:

Սրտին հետ ուղղակի հաղորդակցութիւն ունեցող միայն մէկ շնչերակ կայ՝ յորմէ կը տարածին բազմաթիւ ճիւղերն իրենց ստորաբաժանումներով, որք բոլոր մարմինը ծածկած են և անունդ կուտան անոր ամեն մասերուն:

Գալով երակներուն ասոնք ալ խազմութիւ մեծ ու պզտիկ խողովակներ են միւսներուն պէս որոցմով սեւ կամ ապակեանեալ արիւնը սրտին կը վերադառնայ: Երակներու ընդհանուր ընթացքին մէջ միայն մէկ բացառութիւն կայ, այն է դուռն (portal) կոչուած երակն կը տանի արիւնը մարսողական գործարանէն լեարդին, ուր նա ենթակայ կըլլայ գործողութեան մը ուսկից վեր դարձող երակին մէջ կը թափուի և հտ սրտին կերթայ:

Մաշկերը կազմութեամբ նման ի վերեւ նկարագրուածներուն, պատշաճ բացատրութեամբ կամ անջրպետութեամբ

դրուած են մասնաւորապէս երակներու վարի մասերուն վրայ, արիւնը իր ընծացքէն չ'շեղեցնելու համար: Սոյն մաշկեր յաճախ կը վնասուին կամ կեղծանին նեղ ոտից ամաններ գործածելով, և առանց սովորած լինելու երկար ատեն յոտնկայս կենալով, յայնժամ երակները կը բորբոքին և չափէն աւելի կընդարձակին և մինչեւ իսկ պայծման վտանգին կ'ենթարկին: Վասնորայ շատ զգուշութիւն պէտք է ոտից ամաններու չափաւորութեան և երկար ատեն յոտնկայս դիրքի մէջ կենալու մասին:

ԹԻԹԵՌՆԻԿՆ ԹԵՒԱԲԵԿ

Բիւրազգի ծաղկամբ զարդարուն մի հովտի մէջ ծնայ ես. փափկիկ թեւոցս զեղազարդ գոյներն համօրէն ծաղկանց նախանձարկու կը լինէին:

Յորժամ թռչան կ'առնուի, ծաղկանց մէջ բուրմանց մրցում մի կ'սկսէր, և անցնիւր ծաղիկ զեղանի գրաւել կամէր զիս:

Ծաղկանց աշխարհի թագաւորն էի. և ոչ մի ծաղիկ կար հրամանիս անհրաժեշտն մէջ հաւաքուած ցօղիկները կ'ըմպէի: Բարեբաստիկ էի:

Օր մը հողմն անգուծ ընկէց զիս ի վանք մի փշաբոյս, անկայ, և թեւոցս մին ալ բեկաւ չարաչար: Անդ եմ դեռ, տկար ու անզօր:

Երանգ է այս արդեօք. աւանդ, անց եան՝ նախկին վիճակս էր երազ: Քուն մի է կեանքն. երիտասարդութիւն՝ մի քաղցր երազ...:

* * *

ԾԱՂԿԻ ՄԸ ՈՂԲՆ

Երկրի թշուառ բնակչաց ի մխիթարութիւն՝ գոյացոյց զիս բնութիւնն: Յորժամ կը փթթէի զեղեցկամոյր, ինձ յայց կ'ելանէր ամէն ոք, և անձկանօք կը դիտէր զիմ կերպարան հիասքանչ:

Սէր, խինդ և երանութիւն թերթերուս մէջ էին պահուած: Թռչնիկներ, թիթեռ-

նիկներ և միջատներ երփնազարդ՝ նախ քան զարշալոյս կը փութային այցել ինձ, և այն ցօղիկները՝ մարգարիտներ՝ զորս երկին առատօրէն կը սփռէր իմ վերայ ի նշան հաւանածեան, կը ժողովէին՝ կ'ըմպէին, կը զուարճանային և կ'երգէին:

Իմաստասիրութեան հաւաքածոյ մ'էի ես. հեղինակս՝ բնութիւնն էր. ամենէն մեծ բանաստեղծք, ամենէն մեծ փիլիսոփայք զիս ընթերցող կուգային: Նկար մ'էի սքանչելի ամենակարող ձեռնն նկարեց զիս, ամենէն ճարտար նկարիչք զիս օրինակել կը ջանային, բայց նոցա վերջին գործ ի հիացումն և յանկարծութիւն կը յանգէր:

Առաւօտ մ'էր, և ահա մի բռնաւոր ձեռք կորեց ու բաժնէց զիս ի բնոյս: Է՛ր վասն: ամբողջացնելոյ համար զարդ մի սակաւժամեայ, բայց և այնպէս կը պարծէի և կը մխիթարուէի ընդ այս, զի կարող էի մատուցանել մարդոց՝ մի գոյզն ծառայութիւն:

Այն օր մինչեւ երեկոյ մի զեղուհւոյ կրծոց զարդն էի, և երբ 'ի հանգիստ մտաւ նա 'ի ննջարան, հասնեց զիս՝ հոտոտեց քանիցս և դրաւ սեղանոյն վերայ: Եւ յորժամ եղեւ առաւօտ, ելաւ նա՝ կանգնեցաւ հայելոյն առջեւ և հրպարտօրէն սկսաւ քննել իւր դէմքն ու կերպարան. 'ի սմին պահու հայեաց մը ալ ինձ ուղղեց և չգտնելով յիս նախկին գեղն ու փայլ, առաւ՝ պատուհանէն դուրս 'ի փողոց ցեխերու մէջ նետեց զիս:

Ո՛հ, յաջողուածոց և եթ բարեկամ, անգուծ մարդիկ, նայէ, զիս առաւմուր կոխելով կ'անցնին ամենեքին: Ո՛վ մարդ, զեղնի դու, պիտի գայ օր, յորում և դու պիտի կորուսանես այդ գեղն ու շքնորհ և անարգանօք պիտի լինիս ի գետին ընկեցիկ:

Մ. ԲԷՇԵՏ ՊԷՑ (1)

Ս. Մ. ԳՈՍՍԱՊԵՐՅԱՆ

(1) Նշանաւոր թուրք գրագէտ Ժամանակակից. իւր ոճն՝ օրինակելի եւ յոյժ փափուկ:

802ԵՐ

Լաւազոյն է ազնուական յիշուիլ
քան ազնուական ծնանիլ:

ԲԸՍԲԻՆ

Աստուած միայն գիտէ քանի՞օն ար-
դեօք պիտ' երջանկացնէր զմեզ եթէ
ուզէինք սոսկ թողուլ այդ գործ իւր
վեհ կամաց:

Ճ. ՄԱԳՏՈՆԱԼՏ

Աշխարհային վիշտը պարտի ընկե-
րակցիլ Աստուածային վշտին:

ՃԵՔՍԸՆ

Երեք բաներ չեն կարող թաքչիլ
դրամ, վիշտ ու սէր:

ԼՕՆԿՑԵԼԼՕ

Ձուարթութիւն, ժուժկալութիւն
և հանդիստ, մեծաւ շառաչմամբ կը
փակեն դուռը յունչս բժշկին:

Ապրիմ, այսպէս ապրիմ,
Աստուծոյս իբրտը սրտէ,
Իշխանիս հաւատարմարար,
Դրացւոյս պարկեշտաբար,
Մեռնիմ, այսպէս մեռնիմ:

Երկանաքարն և մարդկային սիրտը
միշտ կը դառնան, եթէ ազալու ո-
չինչ ունին, պարտին զինքեանս աղալ:

ՅՐԻՏՐԻԽ ՎՕՆ ԼՕԿԱՌԻ

Բարի անունն, ի մարդ և ի կին,
անանջատ գոհարն է իւրեանց հոգւոց:

Խորհրդոցդ լեզու մի տար, ոչ ալ
անհամեմատ խորհրդոցդ գործողու-
թիւն: Լէր ընտանի, բայց երբէք ու-
միկ:

Ունեցած բարեկամներդ և նոցա
փորձուած ընդունելութիւն պոզպա-
տեայ չլթայներով սեւեռէ հոգւոյդ:

Ամենեցուն տո՛ւր ականջդ, բայց
սակաւուց՝ ձայնդ:

Ի վեր քան զամենայն բուն անձիդ
հաւատարիմ լեր:

ՇԷՔՍՊԻՐ

Երիտասարդութիւն ծաղիկ մ'է ո-
րոյ պտուղ սէրն է. երանի այն մշա-
կին որ նորա տակաւ հասնիլը տեո-
նելէ վերջ կը ժողվէ զայն:

Արեան ձայնին ոյժը մեծ է:

Հայր մ'երկու պատճառաց համար
նուիրական է, առաջին՝ իբր մեր ծը-
նողը, երկրորդ՝ իբր մեր տէրը:

Թող իմաստասէրք ուզածնին ըսեն,
հարուստ ըլլալը մեծ բան է:

Ամէն կրից ներքեւ և ամէն զուար-
ճութիւններէ վերջ՝ սրտի մէջ փոքր
խայթ մի կայ:

Համակիր զգացմանց համար ան-
ջըրպետ չկայ:

ԱՂԵՔ. ՏԻԻՄԱ

Կենաց գերագոյն երջանկութիւնն
է համոզուիլ թէ սիրուած ես:

Չարասիրտք սեւ երջանկութիւն
մ'ունին:

Բարեւէր ըլլալը դիւրին է, դժ-
ուարն արդարասէր ըլլալն է:

Ստելը չարութեանց բացարձակ առ-
տիճանն է. քիչ ստերն անհնար է ով
որ կը ստէ, ամէն տեսակ սուտ կը
խօսի. ստելը նոյն իսկ դեւին դէմքն
է. սատանան երկու անուն ունի, մին
սատանայ, միւսն ալ ստախոսութիւն:

Խիչճը ցնորից, ցանկութեանց և
փորձերու քառոն, երազաց փուռն է:

ՎԻԿԹՈՐ ՀԻԿՕ

Բուպէն, այս մշտապէս թռչունն,
երբէք չ'թառիր:

Ամեն երջանկութիւն իւր հետ կը
բերէ եւ ստուերն որչափ ալ սր թե-
թեւ լինի:

Երջանկութիւն՝ ջուրն է աւազանին որ արեւու ջերմութենէն կը շագիտայ եւ կանհետի, սակայն վիշտ՝ նորա յատակի աւազն է որ կը մնայ անշարժ, ամենաերջանիկ ժամն այն է, երբ, վերջապէս հոգին ՚ի մարմնոյն բաժանելով կը սլանայ յերկինս ի վեր:

Սամսոն

ԱԻԵՏԻՍ Յ. ԿԵԻԼՊԵՆԿԵԱՆ

ՐՈՊԵՐԴԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սոյն համալսարանի եւ հանրաժանութ վարժարանին ամառվերջի մրցանակաբաշխութեան հանգէսը տեղի ունեցաւ այս Զորեքշաբթի օր, Յունիս 26 Ն. Տ. կէս օրէն 2 1/2 ժամ ետք:

Հանգիստսրահին ճակատը կը զարդարէին վարժարանին երկու մեծ բարերարներու Մր. Բոպերդի եւ Տօք. Կ. Համլինի սիրուն կենդանադիր պատկերներն շրջապատեալ զանազան դրօշակներով ոյց երկու կողմը դափնեայ տերեւներով զըրուած կար վարժարանին նշանաբանը Լասիներէն «ԱՄԵՆԱՅՆ ԻՆՉ ԱՍՏՈՒԾՈՎ»:

Հանգէսը կը բացուէր նուագածուաց ընտիր խմբի մը քաղցրանուագ երաժշտութեամբը երբ ընթացաւարաք կարգաւ սրահը կը մտնէին միօրինակ զգեստիւ հագուած, մինչ սրահը կը թնդարանըդհատ ծափահարութեամբը:

Հանգիսին կը նախագահէր Ամերիկեան դեսպանատան առաջին քարտուղար Մր. Բինկ, եւ ներկայ էին այլեւայլ ազգայնութեանց վերաբերեալ պաշտօնական անձինք, եւ վեց հարիւրի չափ՝ ընտիր երկսեռ հանգիսականք ըստ մեծի մասին Հայ՝ յետոյ Պուլկար, Յոյն, Անգղիացի եւ Ամերիկացի:

Յայնժամ անմիջապէս սկսան ճառախօսութիւնք ընթացաւարտից զորս վարժարանին Տնօրէնը Տօք. Վօչպըրն մի առ մի կը հրաւիրէր իրենց կարգաւ, որք ամեն էին թուով տասնեւհինգ. եօթն Հայ, վեց Պուլկար, մէկ Յոյն եւ մէկ Անգղիացի:

Հայ ընթացաւարտներէն ճառախօսեցին միայն հինգը Պարոն, Երուանդ Ա. Ճէճիգեան Ատաբաղարցի, խօսեցաւ Անգղիերէն լեզուաւ, նիւթ ունենալով «Սահմանք մարդկային ազատութեան»:

Պ. Նազարէթ Բ. Տէրտէրեան Սերաստացի, խօսեցաւ Հայերէն լեզուաւ, նիւթ ունենալով «Պանդխտութիւն»:

Պ. Յարութիւն Բ. Բըլըճեան Պոլսեցի, խօսեցաւ Անգղիերէն լեզուաւ, նիւթ ունենալով «Անպատեհութիւնք ի մերումս քաղաքակրթութեան»:

Պ. Մակար Մ. Մակարեան Պոլսեցի, խօսեցաւ Թրքերէն լեզուաւ, նիւթ ունենալով «Մարդկութեան բարերարներն»:

Պ. Արմենակ Ս. Իւթիւճեան Պոլսեցի, խօսեցաւ Անգղիերէն լեզուաւ, նիւթ ունենալով «Համակրութեան զօրութիւն»:

Ամենքն ալ յոյժ իմաստալից եւ գեղեցկահիւս լինելով բոլորն ծափահարութեանց արժանացան, ճառախօսութիւնք երեք մասերու բաժնուած լինելով կ'ընդմիջուէին քաղցրալուր նուագածութիւններով:

Յետ ճառախօսութեանց վարժարանին Տնօրէնը Տօքթ. Վօչպըրն սրտաշարժ խրատական մը ուղղելով առ ընթացաւարտս որք յոտնկայս կուկնդրէին, բաշխեց իւրաքանչիւրին «Պէշլէր օվ ադս» կոչուած աստիճանի վկայականներն: Անմիջապէս յետոյ բաշխուեցան այլեւայլ դասերու ուսանողաց մրցանակներն, յետորոյ սկսան պաշտօնական անձանց ուղերձք յատուկ հրաւիրանօք:

Նշանաւոր կը հանգիսանային իրենց իմաստով Հայոց Պատրիարքին ներկայացուցիչ Արթ. Յովհաննէս վարդապետ Արշարունիի, Յունաց Պատրիարքին ներկայացուցիչ Արիստարքի պէյ Լողոֆէթի եւ Անգղիական դեսպանատան օրէնսդէտ Մր. Փիրսի ուղերձք որք սքանչելի տպաւորութիւններ թողին ունկնդրաց վրայ:

Ապա Տօքթ. Վօչպըրն իւր վերջին խրատները տուաւ ուսումնաւարտներուն յիշեցնելով թէ պէտք չէ եսթադերն որ

իրենք բան սովորած են, այլ ուսման հիմունքը դրած են միայն, այսուհետեւ իրենց կեանքին մէջ ուսման յարատեւելով պիտի կարենան կատարելագործել ինչ որ ուսած են ի վարժարանի, եւն, եւն:

Սոյն առթիւ Տօք. Վօչպըրն ծանոյց թէ պիտի ուղեւորի յԱմերիկա եւ կը յուսայ յառաջիկայ չրջանի կիսուն վերադառնալ իւր պաշտօնի գլուխ, ըսաւ նաեւ թէ, այս ուղեւորութիւն ոչ թէ զբօսանքի համար, այլ վարժարանի նիւթական զարգացման համար պիտի ըլլայ, զի դրական գիտութեանց աւելի ոյժ տալու ծրագիր պատրաստած են, եւ թէ դըսլորոցի չէնքին վրայ այլեւայլ մասեր պիտի աւելնան որք արդէն սկսուած են: Եւ յաւարտ բանից ջերմ երախտագիտութիւն յայտնեց առ Վեհ. Սուլթանն որոյ հովանւոյն ներքեւ Բոսթանքեան վարժարանն կը վայելէ ամեն ազատութիւն եւ կը զարգանայ:

Յուսկ յետոյ հանդէսը աւարտեցաւ ազօթքով եւ փառաբանական քաղցր երգով մը:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑ

ՁԵՌՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՏՆՈՐԷՆԻ. — ԱՅՅԵԼՈՒԻ ՍԸ
ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Գերմանացիք խօսք մ'ունին, «տըրտմութիւնը երբ հաղորդուի ուրիշին՝ կը նուազի, իսկ ուրախութիւնը կ'աւելնայ»: Մեք եւս ունենալով բերկրառիթ լուր մը կը փութամք ներկայիս հաղորդել Պատուական Բիւրականի միջոցաւ համայն սիրելի եւ վաղեմի, հեռաւոր եւ մերձաւոր բարեկամաց եւ բարերարացն Արեւելեան Որբանոցի ի գիտութիւն թէ՛ հաստատութեանս հիմնադիր-անօրէնն ժամանակէ մը ի վեր եւրոպա գնացած լինելով ամսոյս 9 ին Հոգեգալստեան կիւրակէն, Վիդթէմպէրի մէջ հանդիսաւոր կերպով Միսիոնար ձեռնադրուած է Պաղէլի Առաքելական ձեռնարանի իւր նախորդ աշակերտ, ուր ստացած է նա իւր ուսումը քառօրէ դար առաջ: Գերմանացիք ըստ

ամենայնի ազատ եւ անկախ մի ազնիւ ազգ լինելով, Գրիստոնէական կենաց ընդարձակ ասպարիզին մէջ ալ ո եւ է ազատ եւ անկախ գործոյ եւ ձեռնարկութեան համակիր են եւ ըստ արժանւոյն կը գնահատեն այս մասին եղած անհատական ջանքերն, ինչպէս որ մեր գթութեան տունն ալ (որպէս բարեհաճած է ճանչնալ եւ կոչել զայն բարեխնամ կառավարութիւնը տալով նմա Տար-իւլ-չէֆադա գեղեցիկ անունը) տասնեւհինգ տարիներէ ի վեր վայելած է այդ մեծ ազգին համակրութիւնը եւ սէրը. — Այս առթիւ ընծայած են նաեւ մեր աղքատիկ Մատրան Ս. Հաղորդութեան եւ Մկրտութեան անօթներ եւ մի փառակազմ Ս. Գիրք: Տարակոյս չկայ որ հաստատութեանս հարիւրի չափ որքոց եւ սանուց հետ պիտի ուրախանան ի սրտէ համայն բարեսէր ազգայինք եւ տեսնելով որ օտարներ բնիկ գործի մը վրայ այսքան մեծ համակրանք նայում են, իրենք ալ բարի նախանձով մը պիտի ոգեւորուին իրենց սէրն եւ աշակցութիւն ընծայելու Արեւելեան Որբանոցի յառաջադիմութեան համար:

Այս առթիւ պատուարժան հասարակութեան ուղադրութեանը կը յանձնեմք հետագայ տողերն համբաւաւոր մի այցելուի, զորս կը քաղենք վարժարանիս արձանագրութեան տումարէն. — «Այսօր այցելեցի Պաղտասարեան Որբանոցն Պրոսպայի, թէեւ շաբաթ լինելով ուսման մասին չկրցինք հակիրճ տեսութիւն մ'ընել, աշակերտք եւ աշակերտուհիք տնական ծառայութիւններով զրադեալ լինելուն որոց գեղջկական քաղցրիկ կացութիւնը եւ զրադմունքը խիստ զուարճալի եւ գովելի էր: Ծէնքը լաւ, օգտսուն եւ նպատակայարմար, աշակերտուհեաց ուսման, անկողնոյ եւն սրահներն խիստ մաքուր եւ բարեկարգ. մանչերու ուսումնասրահը նոյնպէս յարմար, ծրագիրն օգտակար, մէկ խօսքով մխիթարական մի հաստատութիւն գտնելով լաւ տպաւորութեան տակ կը մեկնիմ շնորհակալութիւն յայտնելով հնգետասնամեայ աշխատասէր հիմնադրին եւ ուսուցչաց խմբին: — Իբր

գիտողութիւն մանչերու ննջարանին անձկութիւնը կը յիշեցնեմ (*): Հոս կրթութիւն առնող մանչ եւ աղջիկ զաւակունք ըստ ամենայն հաւանականութեան ուսման հետ միատեղ ընտանեկան եւ ընկերական կենաց ընտելանալէ զատ արհեստի ալ լաւ գաղափարներով եւ սկզբունքներով կ'օժտուին: — Պրուսա քաղաքը արդէն բնութեան ամեն բարիքներով օժտեալ ըլլալուն, պէտք է որ ազգայինք օգուտ քաղեն այս կրթական հաստատութենէն: — Առաւել ուրախ եղայ համագային ըլլալուն, ուր կրօնի խորութիւն չլինելով՝ ուսանող պատանին իւր շրջանն լրացընելով կ'ըլլայ պարկեշտ մի անհատ՝ օգտակար Օսմանեան բարեխնամ կառավարութեան, երկրին, իւր ազգին եւ ընտանեաց: — Ի վերջոյ կը մաղթեմ յաջողութիւն եւ կը ցանկամ մեծ յառաջագիւժութիւն ու փայլուն ապագայ սոյն հաստատութեան: — Որքան ուրախ եղաւ տեսնելով անտերունջ որբ մանչեր եւ աղջիկներ որք թշուառութեան ճիրաններէն ազատուած զուարթ դէմքով կ'աշխատէին անշուշտ գեղեցիկ եւ երջանիկ ապագայ կեանքի մը յուսով »:

Կ. Ս. Ղ.

Պրուսա, 2 Յունիս 1889

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Սէր առ եկեղեցին՝ առ Աստուած սիրոյ լաւագոյն ապացոյցներէն մէկն է: Նա որ կրնայ ի բոլոր սրտէ ըսել, Տէր՝ կը սիրեմ Բոլ թագաւորութիւնդ, կրնայ հաւասար վստահութեամբ ըսել, չեմ սիրեր զԲեզնով իմ Աստուածս: Դու ամեն բան գիտես: Դու գիտես որ կը սիրեմ զԲեզնով իմ անձ որ կրնայ ըսել ըստ սաղմոսերգոյն, «Ո՛վ Երուսաղէմ թէ որ քեզ մոռնամ, թող իմ աջ ձեռքս իւր պաշտօնը մոռնայ: Թող իմ լեզուս իմ քմացոյ փակչի, թէ որ քեզ չյիշեմ, թէ որ Երուսաղէմը

իմ գլխաւոր ուրախութենէս աւելի մեծ չհամարիմ» Այսպիսի ոք անտարակոյս անդամ մ'է այն եկեղեցւոյ զոր կը սիրէ Բրիստոս, եւ որուն համար ինքը Իր Անձը տուաւ, «Որ ինքը իր դիմացը փառաւոր կեցնէ եկեղեցին, որ մէկ տարատ մը կամ խորշումութիւն կամ ուրիշ ասոնց պէս բան մը չունենայ, հապա որ սուրբ ու անարատ ըլլայ»: Եփես. Ե. 27:

Կայ խորհուրդ մը որ կարեւորագոյնն է քան ուրիշ ամեն խորհուրդ, եւ այն է մեր ինչ խորհիլն Աստուծոյ վրայօք: Եթէ կը խորհինք զԱյն լինել դաժան Աստուած մը, յայնժամ մեք եւս կըլլանք դաժան: Եթէ կը խորհինք զԱյն լինել անողորմ Աստուած մը մեք եւս կըլլանք անողորմ: Եթէ կը խորհինք զԱյն լինել վրէժլնդիր Աստուած մը մեք եւս կըլլանք վրէժլնդիր: Եթէ կը խորհինք զԱյն սիրոյ, ճշմարտութեան եւ բարութեան Աստուած մը, մեք եւս կըլլանք Անոր նման:

Աստուծոյ կամքը սուրբ իմաստուն եւ սիրոյ կամք մ'է որքան շատ խորհիմք անոր որոշիչ յատկութեանց վրայ: այնքան դիւրին պիտի ըլլայ զայն կատարել:

Բրիտանական եւ արտաքին Աստուածաշունչի ընկերութեան անցեալ տարուան տեղեկագիրը կըսէ թէ, նոյն տարւոյն մէջ Աստուածաշունչը վեց նոր լեզուներու թարգմանուած է: Լեզուաց թիւը որոց այս ընկերութիւնը այժմ հրատարակած է Աստուածաշունչը 300 եղած է, քանի որ 50 տարի առաջ միայն 150 լեզուներու թարգմանած եւ հրատարակած էր: Ընկերութիւնն 4,206,000 հատորներ տարածած է ամբողջ տարւոյն մէջ:

(*) Այժմ ձեռնարկուած է մի յարմարագոյն ննջարանի շինութեան.

Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն

Լոնտոնէ կը ծանուցուի Կիպրոսի Աւաղքիս Լրագրոյն թէ, Կիպրացի ժողովրդեան վարչական խնդրոց վերաբերեալ գանգատներն թագուհւոյն կառավարութեան մատուցանելու համար զըրկուած բնիկ պատգամաւորութիւնն ներկայացեր է Լոնտոնի Լորտ քաղաքապետին, որ խոստացած է թէ ինք եւ ուրիշ երեսօրհանք ոյժ պիտի տան իրենց ձեռնարկութեան:

Գաղթականութեանց նախարար Լորտ Նութսֆորդ եւս ամսոյս 23ին ընդունեց զպատգամաւորութիւնն որ իրենց գլուխը ունէին Սոփրանիոս Մեդրապօլիան: Պատգամաւորութիւնն մատոյց յիշեալ Լորտին յիշատակագիր մը յորում խնդիր կըլլար, զեղջէլ Անգղիական կառավարութեան կողմէ Կիպրոսի վրայ դրուած տուրքերն որք Օսմանեան տիրապետութեան ժամանակէն աւելի ծանր են:

Լորտ Նութսֆորդ սիրով խոստացաւ նկատողութեան առնուլ յիշատակագիրն:

— Դաքարի ծանօթ խնդիրը տակաւին մեծապէս կը զբաղեցնէ Եւրոպեան հանրային կարծիքը: Մէկ կողմէ չաքարի պայմանադրութեանց խնդիրը, միւս կողմէ ճակնդեղի եւ չաքարեղեգի հնձոց նուազութեամբ չաքարի մթերքին անբաւականութիւնը օրուան խնդիրներն են: Գաղիոյ գտարանք կարեւոր չաչեր կընեն, բարձր գներով ամեն ժամանակէն աւելի չաքար արտածելով, Վիեննայէ եւս կը հեռագրուի առ Թայմը թէ, վերջին քանի մը աւուր մէջ Աւստրիոյ չաքարի հրապակը սովորականէն աւելի բանուկ էր, եւ ի Պոնտֆիա եւ ի Մորափիա կանխաւ վաճառուած է ոչ նուազ քան 1,500,000 մեդրական կենդինար չաքար, որ ըսել է առաջիկայ չաքարի եղանակին ենթադրեալ արտադրութեան մէկ քառորդն: Այս չահագիտութիւն կը վերագրուի Աւստրիայէն չաքարի արտածման ստացած կարեւորութեան. որովհետեւ

ի Ռուսիա եւ մասամբ ալ ի Գերմանիա ճակնդեղի հունձքն անյաջող ելած է, մինչ Աւստրիոյ մէջ ճակնդեղի մշակութիւնն 100ին 15 աւելցած է, եւ կառավարութենէն նպաստաւորեալ այս ճարտարութեան Աւստրիոյ-Հունգարիոյ մէջ արագ աճումը կրնայ իմացուիլ սա իրողութեամբ թէ չաքարի գործարաններ բանեցնող ընկերութեանց թիւն այժմ 75ի կը հասնի եւ նոր ընկերութիւններ կազմուելու վրայ են: Անոնք 35,000,000 ֆիօրին գրամագլուխ ունին, եւ միջին հաշուով իրենց զուտ չահ 100ին 8 կը համարուի, թէ եւ Պոնտֆիան գործարանք ունենք 100 ին 20էն մինչեւ 30 համեմատութեամբ չահ կընեն:

— Ըստ Լատ. յունիս 16ին տեղի ունեցաւ ի Փեդրսպուրկ Փաւել մեծ-դքսին ամուսնութիւնը Յունաստանի Ալեքսանդրա իշխանուհւոյն հետ:

Ձարը շնորհաւորեց իշխանուհւոյ ամուսնութիւնը նուիրելով նմա 100,000 ռուսլի, յոյժ թանգալին մարգարտեայ եւ ականակուռ մանեակ մը եւ ապարանջան մը: Դոյնպէս Ձարուհին նուիրեց 50,000 ռուսլի, ու Փաւել մեծ-դքսի իւր կնոջ տուած ընծաներն ալ յոյժ ծանրագին են:

— Պարսիկ վեհապետ Նասրէտտին Շահին համար ի Լոնտոն չքեղ ընդունելութիւն մը կը պատրաստուի, որ ցայս վայր իւր գտած ընդունելութիւններն պիտի գերազանցէ: Անգղիական նաւախումբ մը կը պատրաստուի, Թամիզ գետին բերնին մօտ դիմաւորելու եւ թնդանօթաց արձակմամբ ողջունելու համար զՆորին Վեհափառութիւն, որ յունիս 1ին (Ն. Տ.) պիտի հասնի անգղիական ջուրերը: Կալէսի իշխանն եւ այլ արքայազունք պիտի մասնակցին ընդունելութեան հանդիսին:

Էմիլայր Թատրոնն յատկացած է այն հանդիսից որք տեղի պիտի ունենան ի պատիւ Շահին: Այս հանդէսք եզական հանգամանք պիտի ունենան, որեւելեան ճոխութիւն եւ պերճութիւն իրենց

կատարելութեամբ պիտի երեւին: Զարմանալի հացկերոյթ մը պիտի տրուի, որուն համար լոնտոնի երեք մեծ հիօթերու սպասք եւ սպասաւորք կանխաւ վարձուած են, զի կը հաշուուի թէ ոչ մէկ հօթէլի ոյժերն առանձինն բաւ պիտի լինին այդ մեծ հացկերոյթի պահանջումներուն:

Սոյն առթիւ Անգղիական լրագիրք ոմանք կասպից ծովէն ի Հնդկային Ովկէան Պարսկաստանի մէջ շինուելիք երկաթուղեաց նկատմամբ Ռուսիոյ եւ Պարսկաստանի պայմանադրութիւնն ակնարկելով կըսեն թէ, «Ի՞նչ օգուտ ունի Անգղիոյ մէջ մեծամեծ ծախքեր ընել Պարսկաստանի Շահին մեծափառ ընդունելութեան համար, երբ գիտենք թէ մեր կողմէ ամեն պատիւք եւ մեծարանք անգոր են կասեցնել Պարսկաստանի համակերպութիւնն առ Ռուսիա: Կաւկասիոյ Պարսկական սահմանաց վրայ Ռուս գնդի մը ներկայութիւնը շատ աւելի կը զօրէ թէհրանի մտաց վրայ, քան բովանդակ Բրիտանեան զօրութեան ու պերճութեան ցոյցահանութիւնը թամիզ գետին ափանց վրայ»: Ակնարկեալ պայմանադրութիւնը կը տրամադրէ թէ, Ռուսիա՝ շինուելիք երկաթուղեաց շինութիւնը ստանձնելու համար առաջնութեան իրաւունք պիտի ունենայ ուրիշ ամեն տէրութեանց վրայ, եւ շինութիւնը պիտի յանձնուի Զարին կառավարութեան հաւանութեանն արժանացող Ռուսերու:

— Զարը հերքելով Գարատաղի իշխանին ուղղած բաժակաճառին յառաջ բե: րած զրոյցները, յայտարարեց թէ ինքը կողմնակից է Սերպիոյ այժմեան տիրող գերդաստանին պահպանման:

— Ամերիկեան կառավարութեան ի կոստանդնուպոլիս նախորդէն առջի դեսպանին շէնարալ Վալլասի կինը փէնսիլվանիոյ արկածից զոհերէն մին եղած է. Տիկին Վալլաս ողորմանց պահուն հեղեղէն տարուած եւ կործանած շոգեկառքերէն միոյն մէջ գտնուելով մեռած է ուրիշ շատերու հետ:

Ի ձոնսթաուն կիսովին այրած դադաղ մը գտնուած է, այնպիսի տեղէ մը եւ այնպիսի վիճակի մէջ որ դիւրաւ հասկըցուած է թէ ողորման պահուն յուղարկուորութիւն մը կը կատարուէր Պապական եկեղեցւոյ մը մէջ: Սգակիրներն եւ նոցա կառքերն հեղեղը քած տարած է, եւ անմիջապէս եկեղեցւոյն մէջ հրդեհ ծագած եւ դադաղն ու պարունակած մեռեալը մասամբ այրած են:

Վիքորրիա Թագուհին փէնսիլվանիոյ այն ամեն աղէտից առթիւ ցաւակցութիւն յայտնած լինելով Միացեալ Նահանգաց Նախագահին, նա եւս յանուն Ամերիկեան ազգին շնորհակալութիւն մատուցանելով հանդերձ ըսած է թէ, «Մեր քաղաքացւոց առատաձեռնութեան շնորհիւ վաղ ընդ իոյթ պիտի դարմանուին արկածելոց ամեն կորուստներն որք բոշորովին անդարմանալի չեն, եւ այն դառնաբոյն կորուստներն ալ սփոխելու մեծապէս պիտի նպաստէ Զեր Վեհափառութեան եւ Անգղիական ժողովրդեան ցաւակցութիւնը»:

— Նաթալի Թագուհին հեռագիր մը ուղղելով ի Սերպիա վերահաստատեալ Մետրոպոլիտ Միխայէլի, նորա օրհնութիւնը հայցելով հանդերձ, աղաչած է որ իւր ազդեցութիւնը գործածէ, որպէս զի ըստ կարի շուտ կարենայ վերադառնալ ի Սերպիա: Միխայէլ Մետրոպոլիտ պատասխանած է նմա թէ, կարող է վերադառնալ. եւ եթէ փափաքի դիւրին է իրեն ջնջել զայն վճռագիր որով իւր նախորդն ապօրինաւորապէս լուծած էր իւրեանց ամուսնութիւնն: Իսկ խնամակալութիւնն նկատելով թէ դժուարութիւններ կրնան ծագիլ Միլան Թագաւորին ամուսնալուծման ջնջումէն, մոռալիք է պարզապէս Աքուիչինայի որոշմամբ Մայր Թագուհւոյ տիտղոսը տալ Նաթալի Թագուհւոյն, եւ ըստ այնմ տարեկան թոշակ մը յատկացնել:

— Զարը հերքելով Գարատաղի իշխանին ուղղած բաժակաճառին յառաջ բերած զրոյցներն, յայտարարեց թէ ինքը

կողմնակից է Աերոլիոյ այժմեան տիրող գերդաստանին :

— Ուէլսի իշխանն ընտանեօք այցելեց Փարիզի Արուեստահանդէսն ի մեծ հըրճուանս Գաղիական ազգին : Յունիս 15ին իշխանն ու իշխանուհին իրենց զաւակաց հետ այցելեցին Փասթէորեան հաստատութիւնն : Իշխանը տեսնելով եւ լսելով հաստատութեան առ մարդկութիւն ընծայած մեծամեծ օգուտներն եւ Մ. Փասթէորի բացատրութիւնքն այլ եւ այլ խիտացեց ինկատմամբ, մեծապէս գոհ եղաւ, եւ յայտարարեց թէ պիտի ջանայ Անգղիոյ մէջ հիմնել նմանօրինակ հաստատութիւն մը, զոր կը նկատէ բարիք մը լինել մարդկային ազգին համար :

— Ի Զինաստան Լաչան քաղաքն յունիս 22 (Ն. Տ.) հրոյ ճարակ լինելով, 1,200 անձինք այրած եւ 10,000 ընտանիք անպատսպար մնացած են :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ի Մաքրիգիւղ Արքունի վառօդարանին մօտ ընդարձակ գետին մը գնուած է, քրդեայ եւ բամբակեայ ամեն տեսակ նիւթերու գործարան մը կառուցուելու համար :

Ըստ Լ. Հէրըլտի տեղեկութեանց, ասկէ չորս հինգ տարի առաջ, սուեւորական նախարարութեան պաշտօնատարներէն թէֆիգ պէյ եւ Պետութեան ուրիշ պաշտօնատար մը, Բէշաս պէյ, արտօնութիւն ստացած էին Կ. Պոլսոյ մէջ հաստատելու համար յիշեալ գործարանն, բայց դրամական եւ այլ պատճառներով ցարդ ի գլուխ յանգած չէր, մինչեւ որ ի Մանչէսթըր կազմեալ յանձնախումբ մը ձեռք առաւ սոյն գործ, եւ յաջողեցաւ Ղալաթիոյ հրապարակին մեծահարուստ դրամատեարց աջակցութեամբ կազմել ընկերութիւն մը որ պատրաստ է ի մօտոյ կառուցանել սոյն շահագործական կարեւոր հաստատութիւնն : Զեռնարկը լու շահեր արտադրելու հանգամանքը ունի, կըսուի, որովհետեւ ներածման նոր

սակադինը 12 էն 15 առ հարիւր մաքս պիտի դնէ Մանչէսթըրի, Լիտսինայի, Պրատֆորտի ապրանայ վրայ :

— Այս եւ. օր տեղի ունեցաւ Պարսից դեսպան Միրզա Մոհսին խանի դատեր ամուսնութիւնը Պարսկաստանի նախարարներէն Էմին-իւտ-Տօհվէ խանի որդւոյն հետ :

Դեսպանն ու յիշեալ խանն յառաջիկայ շաբթու Մարիէնպատ եւ անտի Փարիզ պիտի երթան Պարսից Շահին մօտ :

— Շիրքէթի խայրիէի ընկերութիւնն, իւր արտօնութեան նորոգմանն առթիւ, յանձն առած էր նոր շոգենաւեր բերել տալ : Ըստ այսմ, ընկերութեան հաշուակալ Խաքէնտէր Էֆէնտի առաջիկայ երկուշաբթի Լոնտոն կ'երթայ, պէտք եղած յանձնարարութիւններն ընելու :

— Կայսերական կառավարութիւնն թէ եւ ասկէ առաջ արգելած էր ձիերու եւ էնկիւրիի այծերու արտածումը, սակայն, նկատելով որ անասնոց առեւտուրը կը քաջալերէ սուարաբոյժներն անոնց թիւն աւելցնելու եւ սերունդը պահելու իր բովանդակ ազնուութեան մէջ, նախարարաց խորհուրդն որոշեց ետ առնուլ այս տնօրինութիւնը : Այս մասին վազպարս մը ներկայացուած լինելով վեհ. Սուլթանին, կայսերական Իրատէ մը կը հրամայէ միանգամայն որ միջոցներ ձեռք առնուին ապագային կարենալու համար Պետութեան նահանգներէն խնդրելու հեծելազօրաց եւ հրետաւորաց համար հարկ եղած ձիերը :

Ներքին գործոց նախարարութիւնը փութացած է չրջաբերականաւ գաւառական իշխանութեանց հաղորդել զայս վեհապետական հրաման, հրաւիրելով միանգամայն որ Բ. Դրան ներկայեն ձիերու սերունդն ազնուացնելու յարմարագոյն եղանակներ, այնպէս որ պէտք չմնայ օտար երկրաց դիմելու :

— Ներքին գործոց նախարարութիւնը չրջաբերականաւ խնդրեց թաղապետական պաշտօնատարաց եւ պաշտօնէից ցուցակն, հանդերձ իրենց ամսականաց քանակութեամբ :

Նախարարութիւնը կ'առաջադրէ հաստատել հանգստեան մասնաւոր սնտուկ մը թաղապետութեանց պաշտօնատարներուն համար: Այս սնտուկին դրամագլուխը պիտի կազմուի թոշակաց վրայ ամսական 5% զեղչով:

— Թուրք լրագիրք քաղաքապետութեան ուղադրութիւնը կը հրաւիրեն այն կարգ մը մարդոց վրայ որ իբրեւ թարգման, առաջնորդ կամ միջնորդ իրենց ծառայութիւնները կ'առաջարկեն Պոլսարացի, Խիվացի, Քեաշղարցի, Աֆղանստանցի, Տաղխստանցի եւ ուրիշ ուխտաւորաց, զորս չարաչար կը խաբեն, եւ խեղճ մարդոց ճամբորդութիւնը դիւրացընելու տեղ աւելի կը դժուարացնեն:

— Այս առաւօտ արշալոյսի տուն, յանկարծ խաւար պատեց մայրաքաղաքիս ամեն կողմ, եւ ահագնի փոթորիկ մը տեղի ունեցաւ կարկտախառն անձրեւով: Պոսպորոսի եզերաց վրայ տեղ տեղ մեծամեծ ծառեր տապալեցան յերկիր: Յոյն նաւաւար մը որ Արնաւուտ գիւղէն Զէնկէլ գիւղ կը տանէր երկու մրգավաճառ, զանոնք այն ինչ հասցուցած ըլլալով ի նաւահանգիստ, ինքը երկիւղէն զգածեալ կիչնայ կը մեռնի: Դժբախտ արարածը կը թողու վեց զաւակ եւ յղի կին մը:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Յ. Թ. ԳԱՅԱԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՄՐՍՈՒՆՁԲ

Բ Ա Ն Ա Ս Տ Ե Ղ Ծ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

1885—1888

Տպագրութիւն Նեան Կ. Պէրպէրեան

Գին 10 դահեկան

Մեծ. Թ. Թ. Գայաեան էֆէնտիի սոյն բանաստեղծութիւնը արդարեւ յոյժ գե-

ղեցիկ եւ հետաքրքրական են իրենց տեսակին մէջ:

Պատկերազարդ մաքուր տպագրութեամբ իւրյս ընծայուած է որ կը բաղկանայ 165 երեսներէ:

Կեդրոնատեղին է Նշան Կ. Պէրպէրեան Տպարանն յիսկի-Չապլիյէ փողոց:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԵԾԻՆ ԱՂԵՖԱՆՈՂՐԻ

Ի ՃԵՅՔԸՊ ԷՊՊՈԹԷ

Թարգմանեց

Յ. Հ. ՃԵՃԻՋԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ

[Արաւեան]

1888

Սոյն յոյժ հետաքրքրական եւ հրահանգիչ ընտիր թարգմանութիւնն զոր արդէն հրատարակուած է մաս առ մաս «Բիւրակ»-նի մէջ, այժմ աւարտած լինելով՝ բազում ընթերցասիրաց թախանձանօքն եւ վերստին զգուշաւոր սրբագրութեամբ եղած է առանձին գրքոյկ մը որ երեք հարիւրէն աւելի երեսներէ կը բաղկանայ:

Գինն է 5 դահեկան:

Շատ գնողներու համար գոհացուցիչ զեղչ կը լինի:

Կը գտնուի ամեն Հայ գրավաճառներու քով, եւ նաեւ ջրաղաճառ Պողոս եւ Յակոբ աղաներու խանութներն, Պահ-ճէ Գափու, կամուրջի գլուխ:

Տէր եւ Խմբագիր

Հ. ՍՏԵՓԱՆ Խ. ԻԹԻՅԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ

(ԱՐԱՄԵԱՆ)

Չազմագըրլար Յակոբեան խան, Թիւ 13: